

Dr. Gelei József egyetemi tanár: **A nemzetnevelés alapja** — Debrecenben az Egyesült Nemzeti Liga nemzetnevelési előadássorozata 1941. november 29-én tartott előadás nyomán — Szentgericei Jenő kiadása, Kolozsvár, 1942. 86 oldal.

Korunk tünete, hogy a kiváló szaktudós saját tárgykörén tülemelkedve egyetemes nemzeti célokkal is foglalkozik. A „Merre haladjunk?” kiváló írója most nemzeti létkérdéseink közül a nemzeti nevelés alapját világítja meg eredeti elgondolással. A nemzetnevelés korszerű gondolatait adja rendszerbe foglalva, de úgy, hogy azonnal rámutat a gyakorlati kivitel főbb szempontjaira is. Ebben követi nagy mestereit: Zrinyit és Széchenyit.

Újszerű fejtegetéseiben az, amikor megkívánja a nevelőtől a gyermek- és környezet tanulmányon kívül a család-, sőt a *nemzetsegítanulmányt*, valamint a saját lelki adottságának ismeretén túl a *saját maga történelmi tartozékának* teljes ismeretét is, mivel — szerinte — a nemzetnevelőnek — márpedig mindenki az! — a *nemzettörténelmet* és annak alanyát, a *nemzetlelket* gyökereiben kell ismernie, mert *nemzetet csak lelke és történelme szerint lehet nevelni*. Így fogva fel a nemzetnevelés lényegét azt kívánja, hogy annak végcélja: a) az öntudatában erős, b) közösségi szervezetében elszakíthatatlan, c) szükségeiben és céljaiban tisztánlátó, d) életét hősi küzdelemben leélő magyar történelmi közösség megteremtése — legyen.

A nemzetnevelést ötös irányítottságúnak látja s kívánja, hogy a nemzetet mind az öt vonatkozásban nevelnünk kell, tehát a nemzetnevelés a) a nemzettest, b) a nemzetetérő, c) a nemzetegészség, d) a nemzetszellem és e) a nemzeterkölcs és nemzethit fejlesztésében és tökéletesítésében valósuljon meg. De megkívánja e cél érdekében a *nemzetszolgálat megszervezését is*, amely egyik oldalon a nevelőket, a másikon a nevelendőket foglalja magába.

Zrinyit vagy Széchenyit véljük hallani ott, amikor a nemzetszellem neveléséről szólva ezeket mondja: „Nekünk belülről feltörő, kifelé önmérsékletes; belülről kifejezetten faji és nemzeti öntudattal telítődő, kifelé türelmes és tapintatos; befelé fegyelmet tartó és függelmet parancsoló, kifelé függetlenségünket biztosító; befelé kemény egységbekovácsoló, kifelé bajtársi szellemtől átítatott, szövetségstisztelő; bent a nagy nemzeti céljainkért szilárd úton haladó, kifelé pedig a történelem homlokán nemzeti hivatástudattól erős szellem kiküzdéséért, fenntartásáért, illetőleg fejlesztéséért kell harcba szállnunk.”

Tanító- és tanárképzésünk hibájául rója, hogy „éppen a tanító- és tanárképzésünknel dühöng legjobban a tudósképzés, ahelyett, hogy már egyszer legalább itt, a nevelő-szervezetünk neveléséhez szerveznők meg a *nemzetszolgálatos jellemképzést*, mint az oktatók elsőfokú feladatának és hivatásának és így lelki felszereltségének biztosítékát.” Mert a nemzetnek nem egyszerűen tudós tanítókra és tanárookra van szüksége, hanem *tudással párosult, elszánt, cselekvő jellemekre*.

Mindig korszerűek s nagy szövetségeseink mai felkészültségére utalnak azon szavai, amelyeket a nemzeterkölcs kifejlesztésének szentel, értve *nemzeterkölcson* a nemzet lelkének a nemzet javát, előrehaladását szolgáló belső

nemes kényszerét. Természetes, hogy a nemzetnevelés feladatául állítja ennek a nemzeti erkölcsnek kifejlesztését, amely a léleknek a jócselekedetre késztető nemes belső kényszerét kiműveli és végső fokon a nemzetért minden áldozatra kész szellemet teremt.

Ismét közreadja a „Merre haladjunk?”-ban már napvilágot látott új magyar tíz parancsát, különösen bőven foglalkozik a közösségtudat (biológiai-, történelmi- és teremtetőközösségtudat) kifejlesztésével és elmélyítésével; de szól azután a közösség és a szervezésről, arról, hogy kiknek szól a nemzetnevelés és kik a nemzet nevelői? Végül megállapítja, hogy a nemzetnevelés voltaképpen a nemzet történelmének megfontolt irányítása (ha külső erők nem hatnának közre történésünk folyamába), és részletesen megjelöli a nemzetnevelés országos központi vezetőségének tagolódását, szervezetét.

Lehetetlen e helyen idéznünk — még nagy vonalakban sem — írónk minden értékes elgondolását. Amit azonban a nemzetnevelésről, annak céljáról, módszereiről, a nemzet nevelőiről, úgyszintén a nemzetnevelés központi szolgálatáról mond, az mind korszerű, eredeti elgondolás s nagy hasznára lehet minden nevelőnek, de mindenki másnak, aki — bár közvetve is — valamilyen formában részt vesz a szebb és boldogabb nemzeti jövő kialakításában. Korszerű elgondolásai, gyakorlati útmutatásai, — amelyek célja az egész nemzetnek mai feladatok elvégzésére való előkészítése, — felbecsülhetetlenül teszik e művet a haladni kívánó s a nemzet jövőjéért aggódó, érte küzdő minden magyarnak.

Ma, amikor világnézetek harca dül a világon, hogy a jövő nemzedékek életformáját kialakítsa, s ebben az élethalál küzdelemben a magyarság is ott áll, hogy ismét vérrel-élettel tegyen tanúságot keresztény-nemzeti világnézete mellett, feltétlenül szükség van olyan nemzetnevelésre, amely keresztény alapon állva ízig-vérig nemzeti, s kifejezetten magyar nemzeti legyen. Ezt a célt szolgálja a tudós író jeles munkája s éppen ezért örülünk közreadásának, mivel így valóban eléri azt, amire hivatott: a korszerű, s az egész nemzetet átforgató nemzetnevelést! Széchenyi mondja a Világ-ban: „A magyar erőből pezsgő fiatal nép, mely csodálatos nagyságra emelheti magát.” Ezt a nagyságra-emelést van hivatva elősegíteni ez a minden vonatkozásban mélyen átgondolt és merőben a sajátos magyar viszonyokhoz és célokhoz alkalmazott mű. Ezért tartjuk Gelei könyvét — nemcsak pedagógiai, hanem történelmi s általában minden nemzeti vonatkozásában is — nagyjelentőségűnek.

Vicsay Lajos.

Vértes O. József: Az ingerlékeny gyermek. Szülők könyvtára 21. szám. Studium, Budapest. 52 old.

Céljának megfelelően nyelvezetében igyekszik közérthetőségre és éppen ezért tartózkodik a kérdés szakirodalmából idézni, bár bevezetőjében a legjelentékenyebb szakmunkák íróit felemlíti. A gyermeki lelki korok szerint külön fejezetekben foglalkozik a csecsemő nyugtalanságra való hajlamával, a kisgyermek érzékenységgel, az iskolásgyermek ingerültségével és végül a